

Inserati se sprejemajo in velja tristopna peti-vrsta:
8 kr. če se tiska enkrat,
12 " " " dvakrat,
15 " " " trikrat.
Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administracija) in ekspedicijska na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "
V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropju.

Izhaja po trikrat na teden in sicer: v torek, četrtek in soboto.

Pred 14 leti.

(Konec.)

Tako je tedaj luč sveta zagledala nova šolska postava pred 14 leti.

Ali kar je prehitro skovano, je rado skazano. Bilo je enako tudi z novo šolsko postavo. Nezadovoljen je bil z njo gospod in kmet, učitelj in učence, le brezumni liberalci so je bili veseli. Vpeljana, se vé, je bila siloma, čeravno so ugovarjali vsi pametni tér takoj od začetka kazali na sad, ki ga mora nova postava obroditi. Le nekateri deželni zbori so se je v njeni popolnosti vbrani, n. pr. Kranjski, Tirolski i. dr. zaradi posebnih okoljšin; pa glavna vodila so mogli tudi ti sprejeti, sicer bi postava še v potrjenje predložena ne bila. In res šolska postava rodila je pričakovani sad pred, kakor bi bilo od začetka misliti: britek, kisel, vsem neokusen in zoprni sad, tako da naučni minister Conrad sam je priznal: „Šolska postava ni izvrševala odgoje mladine, kakor smo od nje pričakovali.“ Naučni minister s svojimi tovarši sam je bil prisiljen nekoliko šolskih postav spremeniti, jim potrebno dodati in državnemu zboru v posvet in pretres predložiti: šolsko novelo.

Začela se je splošna obravnava o predloženi šolski postavi 14. aprila tekočega leta. Če pa dragi čitatelj misliš, da je bil ta malenkostni spremen ali dodatek v treh dneh končan, se pač jako motiš, le splošna obravnava je bila še enkrat daljša, trajala je do 19. aprila. Levičarji so že v tej splošni obravnavi pokazali svoje roge, pa s 174 glasovi proti 164 je desnica sklenila, da se postava sprejme za podlago posebne obravnave. Nemogoče nam je v kratkem pregledu navajati, kaj vse so si levičarji prizadevali, da bi šolsko novelo pokopali, saj je na šim bralcem gotovo še v spominu. Le o kratkem bodi tú rečeno, da levičarski govorniki in poslušalci so vse to storili, kar pošten, olikan človek nikoli in nikdar ne stori. Vsa sredstva so jim bili prav: sumničenje, podtikanje slabih namenov, laž, obrekovanje, krivično sramotjenje itd., z besedo vse, kar je zavržljivega in sramotnega za vsakega moža, bodisi vernega prepričanja, kakoršnjega hoče, jud ali turek, brezvernee ali kar hoče. S popolno židovsko predrznostjo in nesramnostjo so z blatom ometavali najbolj zveste državljane in najbolj poštene katoliške možé. Pa kaj rečemo možé, saj sramotili so vse, kar je spoštovanja vrednega. Toliko nesramnega se menda še v nobenem državnem zboru ni čulo, bodi si že, kjer si hoče.

Nehote in mnogokrat se nam je misel vrivala, da smo se popraševali: So li to možé ali fantalini? Res komaj umevno!

Stokrat se lahko sliši: Tudi liberalen, brezveren človek je lahko poštenjak; omika ga zavaruje, da kaj sramotnega ali kazni vred-

nega ne stori. Nu, nu, liberalni levičarji so že pri marsikateri priliki, zlasti pa pri obravnavi šolske novele to do zadnje pike dokazali. Večinoma so bili liberalni govorniki višjih stanov: doktorji prava, zdravilstva in umoslovja, grajščaki, visoki vradniki in dvorni svetovaleci, celo plemenitaži, toraj nobeden brez olike in izobraženosti in vendar taka dejanja, tako obnašanje!? Za tako vedenje ga nimamo družega izraza, kakor znani Greuterjev „Pfu!“; pa še to je premalo. Liberalna omika nam gotovo nikdar več iz spomina ne zgine. Imena: Heilsberg, Süess, Plener ml., Carneri, Schönerer, Herbst, Lustkandl, Russ, Weitlof, Jaques, Beer, Chlumecky i. dr. pri §§ 21, 48, 54, bodo nam po ušesih zvonili, dokler bomo sploh še kaj slišali. Naj krajše liberalne govornike označimo, če rečemo, da njih izrazi so bili popolno izdajalni za Cerkev, državo in osebno dostojnost, zraven pa naj nesramniši napadi na desnico sploh „in corpore“, na cele dežele in celo na ministre in Nj. veličanstvo, presv. cesarja. Čez vse studna je bila njih hinavščina. Ni jim bilo mar niti za šolo, niti za blagor ljudstva, ampak edini njih namen je bil, Taaffejevo ministerstvo spodkopati, dežele in ljudstva pa s svojim gospodstvom spet v stare spone zakovati. In tako so s svojim brezumnem postopanjem šolsko obravnavo zavlekli do 28. aprila ter prouzročili blizo 100.000 gld. stroškov davkoplačevalcem. Le plača poslancev je znašala blizo 50.000 gld.; kje pa so potem plače stenografov, za tisk itd.? „Imuniteta“ poslancev, s katero smejo brez konca in kazni govoriti kar in kolikor hočejo, se zelo dotika meje, (če sploh že ni prekoračena), kjer stoji „absurdum“ — neslano, nespametno; gotovo bi se nikdo pametnih ne jezil in bi ne ugovarjal, naj bi se dostojno omejila. Prav dobro bi bilo, ko bi se izvršilo, kar je neki govornik desnice le šaljivo žugal (menda Kvičala) ter izdali govori levičarjev. Bili bi sodržavljanom in potomcem v marsikaterem oziru prav pomenljivi.

Konečno bodi le še opomnjeno, da šolska novela je bila sprejeta z 170 glasovi proti 167. Tedaj spet pomenljiva 3! Levičarji so se res te večini krohotali, pa veljavi nič ne škoduje: večina je bila in postava je že 5. maja najviše potrjenje dobila. Naj bi se dala levičarjem odkupiti, gotovo radi bili bi darovali za odkup stotake tisučev, pa tudi z manj, z enim samim glasom bili bi zadovoljni ter bili bi, pravi naš poročevalec do stropa poskakovali, da tresla bi se bila dvorana, naj bila bi zasmehovana 3 na njih strani. Verjamemo! Še trojko bi bili desnici radi prepustili ter se radovali in veselili, objemali in blagrovati, naj bili bi pridelali le saj ničlo večine t. j. enako število glasov na obeh straneh. Glej doslednost!

Glej pa še drugo doslednost. Ko je bila pred 14 leti popolno nova, dvomljiva postava vpe-

ljana in z njo vse staro potrjeno vničeno, takrat so liberalci v enem dnevu brez vse obravnave in brez vsega pretresovanja in posvetovanja dovršili, prvo — drugo in — tretje branje! Letos pa za male popravke najškodljivših odstavkov toliko besedovanja in toliko stroškov! Taka je liberalna doslednost.

Kakor žalostna in škodljiva pa je bila obravnava šolske novele na eni strani, tako dobra je bila na drugi strani. Duhovi so se ločili in označili; brezumni liberalizem se je pokazal takega, kakoršen je — v svoji popolni nagoti — v svojem omahljivem, nesramnem, rovarskem, izdajalnem značaju. Toraj kar smo že nedavno pri drugi priliki rekli, tudi tu ponavljamo: Kdor brezvernega liberalizma do zdaj ni poznal ter je bil po večji ali manjši zmoti njegov privrženec, bo po takem nauku svojo zmoto spoznal ter liberalizmu za vselej slovo dal. Spoštovanje takemu možu, imamo ga lahko za poštenjaka; nasproti pa — — nu, odgovarja naj si vsaki sam, mi vsakemu posebej odgovora nismo dolžni.

Kdo pa je vsega tega saj neposredno kriv? Kdo drugi kakor volilci. Toraj Slovenci pozor! Glejte koga bodete volili.

Katoliško časnikarstvo.

II.

Vzorni izgled.

(Konec.)

Vse te zmote so pa kolikor toliko le posamezni oddelki tiste pogubne vojske, ki se imenuje „liberalni katolicizem“ ali „kompromis med cerkvijo in revolucijo“. Taki polovičarji, niso ne krop ne voda, bili so mu nad vse zoperni. Brez usmiljenja je takim potegnil krinko z obraza, in z neovrgljivo logiko je pobijal njih hinavščino, dokler je mogel pero v rokah držati.

To so nekatere svitle zvezde, ki tako krasno kinčajo hrabre prsi zmagovalnega junaka časnikarja. „Venillot je bil rimski vojščak, ki je veljal za sto legijonov!“

Kar je pa naj več vredno, je to, da Venillot ni imel samo vere na svojem programu, ampak tudi v življenji in djanji. Očitalo se mu je sicer, da je v svojem sicer svetem boji rabil preostro orožje; pa v našem času je že tako, da je treba glasno govoriti, — vpiiti, — kričati, da se razume! — Tožili so ga tudi v imenu ljubezni, da je bil premalo prizanesljiv; pa naj večja ljubezen je ljubezen za dušni blagor, saj je tudi Kristus imel ostro besedo za farizeje skrunujoče tempelj Gospodov!

In kako lepo je umrl ta zvesti služabnik Gospodov! Dolgo je bil bolan, pa hrabro je prenašal tudi bolezen, in če se je le kak trenutek čutil močnejšega, prijel je zopet za pero in branil svojo ljubljeno mater sv. Cerkev. Papež so mu podelili sv. blagoslov za umira-

joče, — v eni roki je držal sv. križ, v drugi rožni venec, ves ponižen, vdan v voljo božjo, šepetaje zadnjo molitev, — je sladko v Gospodu zaspal! In njegov pogreb? Tiho, pa ganljivo so ga pokopali zvesti pariški katoličani! Pri mrtvaškem odru je bilo veliko obiskovalcev: škofov, duhovnov, možakov katoliških mater z nežno deco, priprostih . . . ki so kleče molili. Na grobu so nekteri mislili, da bo slavnostni govor, pa ga ni bilo — sv. Cerkev pokoplje svoje naj boljše otroke tako, da se ne sliši dokaj vpitja, ampak nekaj izdihljejev, ki pridejo prav iz globočine serea, — in pa glas mašnikov, ki se edino podá zraven groba, proseč Boga, naj sprejme, dušo, ki se je ločila od telesa. — In po pogrebu? — Od vseh strani do solz ginljiva sočutna pisma do brata, sestre, do ljubih sorodnikov od kardinalov, škofov, priprostih mašnikov itd. z ganljivimi pristavki: „Ko sem zvedel smrt preljubega prijatelja, opravil sem daritev sv. maše za dušo nepozabljivega ranjcega!“

Posebno lepo se nam zdi med drugimi dvojno pismo. Pismo, ki ga je pisal kardinal Lavigerie, apostolski vikar Kartage in Tunizije sestri ranjcega, gospodični Elizi, in pa ono pismo, ki ga jej je pisal iz Španskega P. Mortara, tisti Mortara, o katerem je bilo nekdanj toliko šuma, ker je bil kot judovski deček krščen. Prvi se lepo zahvaljuje za preobilne dobrote, ki jih je od ranjcega ali pa po njegovem posredovanju prejel za afrikanse misijone ter razun druge tolažbe pravi: „Davi sem maševal v Kartagi za njega, kterege objokujete in kterege cela cerkev objokuje z vami. Tukaj, prav blizo mene, je grob njegovega patrona, velikega svetnika Ludovika, ki je umrl vojskujoč se zoper divje barbarstvo, kakor je vaš slavni brat umrl vojskujoč se zoper barbarstvo, ki je še slabše — zoper olikano barbarstvo (la barbarie civilisé).

P. Mortara pa se ne more dovolj zahvaliti, za preveliko dobroto ranjcega, ki se je s Pijem IX tako junaško potegoval zanj, zoper vse strastne napade, ki so leteli od vseh strani. Med drugim pravi: „Objokujem najboljšega svojih prijateljev; še več bom rekel, prosim, na pomoč ga kličem, tega pogumnega vojaka, ker menim, da je že v posesti nevenljive palme, ktero je zaslužil. S kakimi globokimi čutili bom bral zopet čez 25 let, tiste prelepe vrstice, ktere kakor vse druge iz peresa vašega obžalovanega brata, kažejo, do kolike stopinje more povzdigniti cerkveni duh priprostega laika in spremeniti v bogoslovca in apostelja. Nikdar ne bom pozabil one besede Pija IX: „Seul il a été dans le vrai. (Samo on je imel prav).“ Neutolažljiv bi bil, ko bi ne vedel in ne bil prepričan, da njegovo časno življenje se je spremenilo v boljše in neumrljivo. Že sem opravil presv. daritev zanj, pa zmiraj bom molil za to dušo, ki mi je tolikanj draga itd.

Kaj ne, to se pravi svoje talente prav obrniti! Vojskoval se je Veuillot; vojska je zanj nehala, pridobitve ostanjejo. Cerkev zapiše s zlatom njegovo ime. Njegova dela bolj zaslužijo, kakor dela Thukydidova ime: „Pridobitev za zmir!“

Kakšen napis mu bodo na grob djali. se ne vé; sam si je bil spisal spomenico, ki se poslovenjena glasi tako-le:

„Na strani pero mi položite,
Moj ponos, Krista na sreč,
K nogam mi knjigo to denite,
Zabite v miru ostanke té,
Ko zadnja prošnja se odmoli,
Zasidite mi križ na grob;

Na kamen naj napis se zvoli,
„Verjel sem, gledam od shtob.“

Recite si: „Že sladko spava;
Je težko delo dokončal.“
Ali raje to, „V višavah plava,
Zdaj gleda, kar je premišljal!“

Zaupam v Jezusa. Ker Njega
Na zemlji ni me bilo sram,
Ne bo Ga sram me, svest sem tega,
Ko pridem pred Očeta dam,“

Politični pregled.

V Ljubljani, 21. maja.

Avstrijske dežele.

Volitve za deželni zbor v *Istriji* in *Goric* so razpisane ter se bodo vršile za kmetiške občine 23. junija; za mesta, trga in trgovinsko zbornico 27. junija; za veliko posestvo pa 30. junija tek. leta.

Iz državnega zbora. Gosposka zbornica. — Grof Leon Thun vteteljuje svoj predlog, kar se tiče premembe pri pobiranju davka verskega zaklada. Pl. Schmerling prosi besede. Predsednik omeni da pri prvem branji po pravilnem redu ni debate. G. Schmerling zahteva sedaj besede, zastran formelnosti navsveta in pravi, da nasvet zahteva od vlade, da popusti veljavno postavo, to pa ne gre, da bi se tukaj vpeljalo kaj nenavadnega za prihodnost. Predsednik se sklicuje na opravljeni red, ki izključuje vsako, tudi formalno debato. Grof Thun pravi, da ni mislil na nepostavnost, tukaj gre za to, da se nasvet odkaze odboru, ki se mora potezati za to, da se postavno preuredbe vršé. Dr. Unger izpeljuje, da nasvet zahteva nepostavno dejanje. Naučni minister razklada, da se bode vlada držala postave l. 1874, dokler se postavno ne preuredi. Nasvet grofa Thuna se potem sprejme s 37 zoper 36 glasovi.

Pri obravnavi brambovske postave naznani Widmann, da je teritorialni sistem (t. j. vojaki ostanjejo v nabiralnem kraju) škodljiv, on ima zoper to svoje pomisleke, vendar zoper postavo ne bode glasoval. Minister grof Welsersheimb stvar razjasnuje, ter pravi, postave o splošni armadi niso bistveno spremenjene s to postavo, katero zdaj zagovarja. Sprejme se potem v drugem in tretjem branji. Ista tako se tudi druge postave, ki so bile na dnevnem redu sprejmo po nasvetu. Ko se obravnava postava, kar se tiče železnice Trst-Herpelje, izražuje Serinci zadovoljnost nad to postavo, s tem se nareja začetek, da se popravi politika pri prometu, ki trgovino o Trstu oškoduje. Ko se zvrše volitve v delegacije, naznani grof Taaffe, da je zbor odreden. Za delegate se voli 20 udov in 10 namestovalcev.

S posebnim vlakom severne železnice se je odpeljala avstrijska deputacija k cesarjevemu venčanju v *Moskvo*. V poslanstvu so: nadvojvoda Karol Ludovik in njegova gospa nadvojvdinja Marija Terezija. Med spremstvom so med drugimi tudi: polkovnik pl. Wense, komandant 11. polka ulanov in polkovnik pl. Kupelwieser, komandant 61. pešpolka. — V nedeljo je prišel na *Dunaj* laški odposlanec, vojvoda Aosta, in se je v ponedeljek odpeljal v *Moskvo*. — Papežev poslanec Vanutelli, pojde v četrtek v *Moskvo*.

Iz Budapesta, 19. maja. Vsi listi pripovedujejo, da je Sponga obstal svoje hudodelstvo. On in Pitely sta umorila Majlatha, a Berezi je pomagal. Umor si je izmislil Sponga, on je Pitely-a in Berecz-a zapeljal. Berecz je pustil hudodelca v palačo in skrila sta se v sobi. Ko se je Majlath v spalno sobo stopil, skočil je Sponga z nožem v roci nad njega in je zakričal: Gospod denarja hočem. Majlath je prijel za nož, a borila sta se z Majlathom in oba sta padla na tla. Sedaj priskoči Pitely na pomoč, pokleknila sta mu na prsi in Spomga ga je zadavil. Ko sta vidla, da je mrtev, sta mu vzela listnico in uro, in sta se spustila po vrvi iz hiše. Uro in nekaj denarja je Spomga za-se obdržal in ko je slišal, da je Berecz zaprt, je zbežal na Dunaj.

Tam je uro zastavil. Sponga so spraševali 19. maja do 5 ure zjutraj. Naznanili so to izpoved državnemu pravniku in predsedniku višega sodišča.

Vnanje države.

Iz Rima, 17. maja. Kongregacija za obrede je razposlala kar se tiče cerkvenega petja dekret škofom po vesoljnem svetu. Dekret zavrže sklepe in želje lanskega kongresa v Areci; določuje, starinske preiskave so sicer hvale vredne, a za sedajnost nevažne, potrjuje Ratisbonske koralne bukve ter ukazuje, da imajo vse prihodnje izdaje mašni buke, obrednikov in pontifikalij biti po Ratisbonski izdaji, kar se tiče not, in poslednjič priporoča, da naj se splošno vpeljejo te koralne bukve, da se doseže popolnoma edinstvo v liturgiji.

Iz Dublin, 17. maja. Janes Mulet, Eduard Mac Caffrey, Daniel Delaney, Eduard O'Brien in Viliam Mooney, ki so krivi zarote, so bili obsojeni na 10 let k prisiljenemu delu in Thomas Doyle na 5 let. Obravnave v zadnjih državnih pravdah so sedaj končane in porotniki izpuščeni.

Izvirni dopisi.

Iz Gorenjskega. Binkoštni terek, 15. maja je vstopilo na Dolški postaji 45 izseljencev na železniški vlak, da se popeljejo v Ameriko. Ker so nekteri že popred odšli, jih je letošnjo pomlad vsega skup nad 50 zapustilo svojo kranjsko domačijo, da si v novem svetu poiščejo, kakor upajo, boljše domovine. Šlo bi jih še več, pa nekteri nimajo potrebne potnine, drugi pa tukajšnjega posestva prodati ne morejo. Izseljenci so večidel od Bleda in Gornjanske fare, 15 jih je iz Dolške fare. Žene jih čez morje večidel želja in upanje, da si bodo v Minesotti, kamor jih že izseljeni rojaki vabijo, lažje pomagali kot tukaj, kjer je premalo sveta in zmiraj manj zaslužka. Gorjanci že tako nimajo dosti gojzda, Dolžanom ga bo pa tudi kmalo zmanjkalo, ker svoj les noč in dan na 10 žagah režejo. In če kdaj, morebiti kmalo, gojzda več ne bo, ne bo tudi zaslužka, ker se tukajšnji ljudje večidel od drevarije in živinoreje žive. Nekteri so tudi zato zapustili svoj rojstni kraj, ker so hotli vednim tožbam in nevošljivosti svojih sosedov se odtegniti.

Da pa naši izseljenci raje gredó v Ameriko kot v Bosno, pride od tod, ker imajo v Menesotti že veliko svojih rojakov, ki se precej pohvalijo; v Bosni pa razmere še niso tako stalne in gotove in tudi veliki davki jih strahijo, kterim se ravno umakniti želijo.

Da ljubezen do domačega kraja ni prazna beseda, se je pokazalo pri ločitvi; ko se nekteri od svojih sorodnikov, od domače hiše in od farne cerkve skoraj ločiti niso mogli. Jok je bil pretresljiv in nepopisljiv tako pri unih, ki so odšli, kakor pri teh, ki so tukaj ostali. Dolški izseljenci so pred odhodom na zadnje še šli v farno cerkev in na pokopališče, da so se tudi od svojih ranjeih poslovili. Zaslavo jim je duhovni pastir govoril še kratke in pomenljive besede, in jih je spustil z mašnikovim blagoslovom rekoč: Z Bogom hodite! Staro vero ohranite! In na Slovensko nikdar ne pozabite! Sploh tako živite, da se nobeden ne pogubi, ampak da se vsi vidimo zopet na dan sodbe na desni strani in potem v hiši Očetovi, v naši pravi in skupni domovini, od kjer ne bo več ločitve!

Ker preč. g. Furmacher, župnik v pokoju na Dolgem že od sv. Jožefa več ne mašujejo in imajo tukajšnji farani le eno božjo službo v nedeljah, jim je bilo neznano vstreženo, ko

so binkošne praznike prišli preč. g. Mihael Lazar, gimnazijalni katehet iz Kranja, ki so opravili drugo službo božjo in se s svojim jedrnatimi in vnetimi govori precej ljudem prikupili. — G. Furmacherju, ki so bili že zlo na koncu in za smrt prevideni, se je jelo boljšati, in imamo upanje, da še okrevajo. Bog daj!

Izza Svete gore, 19. maja. Shod prijateljev pravega cerkvenega petja na Sveti gori dne 17. maja 1883. je bil nepričakovano dobro obiskovan. Ob 9. uri se je začela sv. maša, katero je pel s sonornim glasom preč. gosp. dekan Vidic. Tudi č. gg. asistenta vikarij J. Bajc i kapelan Josip Godnič sta izgledno pela.

Pevec se je zbralo pod vodstvom č. g. župnika Ad. Harmel-a 28. Orgljal je dobro znani skladatelj g. učitelj Daniel Fajgelj. Strokovnjaki v glasbi so z nekakim strahom pričakovali napovedano petje; kajti velikanska neobokana cerkev i od več strani došli peveci brez potrebnih skupnih vaj, ter precej težka skladba, so bile pač res neugodne okolščine za dober vspeh. Pela se je Kaim-ova „missa Jesu Redemptor“ s koralnimi ulogami od dneva, vse brez orgel. Jaz ne bom sodil posameznih oddelkov petja, le to omenim, da mnogi pričujoči gg. orglaveci in veščaki v petju so bili popolnoma zadovoljni z vspehom; sploh so peveci nade poslušalcev še prekosili.

Po dokončani službi božji se je šlo 64 gospodov v žagrad za velikim oltarjem k zborovanju. Predsedoval je veleč. gospod Jožef Kragelj, dekan v Tolminu, zapisoval pa č. g. Blazij Grča, vikarij v Čepovan-u. Glavna govornika sta bila v. č. gg. profesor Dr. Sedej i župnik Harmel.

Prvi je govoril iz znanstvenega stališča o določbah, veličastvu i lepoti liturgičnega petja, opisovaje posamezne oddelke tistega pri današni sv. maši. Tudi je gospod govornik naznanil zboru več pozdravov od nepričujočih oseb. Tú naj omenim le pozdrav vč. gg. Dr. Gabrijelčiča, vodja osrednjega semenišča; Dr. Flapp-a, profesorja, oba v Gorici; i pa pozdrav vč. gospoda predsednika cecilijanskega društva v Ljubljani. Govor je bil sprejet z pohvalo i ploškom. Drugi govornik je pa govoril iz praktičnega stališča, ter v jako zanimivem govoru razlagal, kako se more naj hitrejši, laglje upeljati pravo liturgično cerkveno petje tudi v male cerkve po deželi. Kot glavno pomoč je konečno predlagal ustanovitev cecilijanskega društva za goriško nadškofijo. Na prošnjo predsednika je tudi prebral i pojasnil načrt pravil nasvetovanemu društvu.

Ker je zbor enoglasno pritrtil nasvetu g. govornika, je predsednik nasvetoval, da se precej volijo v osnovalni odbor naslednji gg.: Dr. Gregorič, dr. Sedej, dekan Vidic, dekan Cibič, Pater Konstantin, učitelj Marčina. G. dekan Vidic je pa temu predlogu dostavil, da naj se izvolita v osnovalni odbor dva gospoda učitelja, i to gledé na veselo udeležitev gg. učiteljev. Na to so bili spredaj imenovani i g. Tom. Jug, učitelj v Solkanu poklicani v osnovalni odbor.

Po volitvi je g. dekan Vidic pohvalil trud g. zapisnikarja za sestavek današnjega zboru. Le-ta pa je rekel, da to priznanje naj velja le čepovanjskemu pevskemu zboru i preč. Patru Angeliku, ki je omenjene peveci prvi unel za „cecilijansko petje“.

Ob 12. uri je gosp. predsednik zborovanje sklenil z navduševalnimi besedami za prospéh pravilnega cerkvenega petja.

Konečno še tú javno izražam vsestransko željo, da naj bi gg. govornika dr. Sedej in župnik Harmel izvolila svoja izvrstna govora spraviti na papir, ter ju poslati „Cerkvenemu Glasbeniku“, da ju objavi.

Po dovršenem zborovanju je veleč. gosp. L. Rutar, vodja svetogorskega svetišča, skazal nazočim gg. duhovnikom sijajno gostoljubnost.

Po obedu smo se vsi podali v cerkev, kjer so peveci v slov i čast svetogorski Materi Božji zapeli dve slovenski Marijini pesmi.

Iz Celovca, 16. maja. Vest o razpustu Kranjskega deželnega zboru je tudi nas koroške Slovence zelo razveselila. Saj so vaše zmage tudi naše zmage, kajti moč, ki jo zdaj potrosite v boju z domačimi nasprotniki, postala bo po dovršenem pogazu teh nasprotnikov prosta in se bo lahko obrnila nam stiskanemu Slovincem ob mejah v korist in podporo. Upati hočemo, da bote naredili tudi naskok na sovražnikovo trdnjavo v velikem posestvu. Čila narodna stranka, ki si je v malih letih osvojila tako trdno stanje, ki so ga nasprotniki imeli v ljubljanskem mestnem zboru, našla bo menda tudi še toliko moči, *) da si pribojuje bandero križkega barona! Kranjsko veleposestvo ne sme večno služiti kot pribežališče Dežmanov, Šrajov, Šarfjev itd.; kajti dokler bodo ti strankarji kaj besede imeli v deželi, tako dolgo tudi ne bo miru. Če se mora 120.000 koroških Slovencev zadovoljiti z enim samim poslancem, potem bi človek rekel, da tudi za kakih 20.000 Kočevarjev zadostuje en poslanec; vsi drugi mandati so naravna lastnina narodne stranke!

Malo število zavednih Slovencev v Celovcu se je zopet izdatno skrčilo. Blagi in obče spoštovani stotnik Komelj pl. Sočebanski je bil prestavljen v Kromeriž na Moravskem ter nas je oni teden zapustil. Mestni kaplan dr. Milar je tudi Celovec zapustil, ker je dobil faro na deželi. Narodni trgovec g. Pesjak je umrl. Vojaški kaplan č. g. Juranič, rojen Hrvat, je prestavljen. Lahko si mislite, da teh sprememb nismo kaj veseli!

Sicer ni nič novega, kar niste že v „Miru“ brali. Slovensko ljudstvo se počasi zbuja, spoznava, da mu „Mir“ prav svetuje, toda ne upa si prav na dan s svojimi nazori, ker je preveč odvisno in oslabiljeno. Grajščin in fužin tukaj kar vse mrgoli, Slovenci so od njih odvisni in morajo njih nemško-liberalno pesem peti. Prvi pogoj za narodni napredek na Koroškem je ta, da se slovensko ljudstvo v gospodarskem oziru na lastne noge postavi, da postane neodvisno od nemško-liberalne gospode. To je, se ve, da lahko rečeno, pa težko storjeno! Liberalno, kapitalistično gospodstvo nas je že do kosti oglodalo; naj pridnejši kmetje komaj še visijo, lahkomisljeni pa so že do vratu v dolgovi in delajo za obresti pravo tlako. Upanje pa imamo, da bo državni zbor kaj vkrenil za kmete, kar bo tudi našim breme polajšalo.

Nemški „šulverei“ dela na vso sapo in rogovili po slovenskih tleh, ter siplje denar, kakor bi ga mu antikrist dajal. Stari, znani nemškutarji mu služijo kot tekači. Ker imamo pa šole tako dosti že ponemčene, nam dosti pokvariti ne morejo. Tolajžimo se s hrvatskim pregovorom: Svaka sila do vremena!

*) Da, moči že, volje tudi, a volilna postava, zaigranost nasprotnih veliko-posestnikov! Mogoče, da se po brezimnem obnašanju liberalcev v državnem zboru vendar sramujejo svojega stranjarstva; a vendar verjeti ni veliko.

Hrvatska, 16. maja. (Na znanje). Od kadar se je začela zidati srbska železnica, prišlo je s podjetniki Francozi veliko katoliških delavcev; v Srbskeji pa ni ne katoliških cerkva ne katoliških duhovnikov. Naravno je, da se je podjetništvo moralo pobriniti se tudi za duhovne potrebe teh delavcev, in zaradi tega je pripeljalo enega duhovnika iz Rima. Razen tega je v Srbskeji, zlasti v glavnem mestu kraljevine, znamenito število katoličanov, ki nimajo svoje cerkve, da bi mogli izpolnjevati svoje pobožne potrebe in verske dolžnosti. Zdaj se dela na to, da se spodobna cerkev se-zida za katoličane v Belemgradu, ki spada pod djakovsko škofijo.

Prvo in drugo prašanje (t. j. zidanje cerkve in versko tolerancijo) pretresa veljavni srbski list „Srbska nezavisnost“, ktera piše: Žalostni nasledki neredov in malopridnosti, ktere so „videlovci“ storili v naši cerkvi, se že vidijo. Oni, po čiger migu so „videlovci“, vse to naredili, poslužujejo se že tiste kalne prilžnosti, v kateri love za sebe. Tako je te dni v Beligrad prišel neki rimski pop jezuit, da bere „sv. mašo“ delavcem na železnici. Ta je izdal plakate, s kterimi delavce kliče, da jim bo v njihovem jeziku bral sv. mašo. Policija je dopustila, da se ti plakati dele in razdajajo po ulicah. Ta jezuit je prišel iz Rima, kjer je bil profesor bogoslovja, priporočil ga je znani škof Strosmajer. Brez sumnje je, da njegov prihod nima za namen, da le izpoveduje in obhaja železniške delavce in da jim bere „sv. mašo“, ker to delo mora vsak pop opravljati (— bormež takemu „popu“ srbskemu se roga sam Vuk Št. Kar. v svojem „Riječniku“ —), toda namen mu je brez sumnje misijonarski, t. j. da oproba prve poskušnje, kako bi se v Srbiji širila vera rimska. Avstrija pa Vatikan mislita, da je zdaj že nastopil za to pripravi čas, ker so „videlovci“ storili vse ono, kar bi rimski propagandi vgladilo pota. Ker se ve, da ta rimski pop, jezuit stoji v tesni zvezi z avstrijskim poslanstvom, in da mu je protektor škof Strosmajer, to je jasna stvar, da je on prišel v Srbijo, da začne ono, kar se je že davno zasnovalo na Dunaju, v Rimu in Djakovem, in to je: pokatoličenje srbskega naroda. (— Čudno, ti ljudje, recimo intolerantni — Srbi, zgodovine niso nič pozabili, naučili se je pa tudi ne, kajti iz dokumentov po dr. Balanu obelodanjenih morali bi znati, da ravno nasledniki Petrovi v Rimu so za srbski narod največ storili, in da „pravoslavni“, takrat bogomili imenovani, so bili sami krivi, ako je Srbska propadla.) — Zdajnej so sovražniki Srbstva naumili, da vdarijo v najobčutljivejši živec narodni, v njegovo vero; oni so napadali tudi na „videlovce“, da narede v naši cerkvi ta nered, in ker jim jo pot naravna, so hiteli, da začno svoje delo. Avstrijsko poslanstvo je kupilo na najlepšem kraju našega glavnega mesta, nasproti samemu spominku kneza mučenika, hišo in zemljišče, na kterem misli zidati cerkev rimsko. Potemtakem se vse tako pripravlja, da bi sekali korenino srbskemu narodu. Mi pa zaupamo v narodno svest, da ona ne bo dopustila da uspo sovražniki naši. Narod naš je zmožen in pripravljen, da si ohrani svojo največo svetinjo, in da izpodbije vsaki napad nanjo.

Pa tudi zidanja rimske cerkve sredi naše prestoljnice narod naš ne bo dopustil, temuč bo ovrl že poskušnjo samo; v to bo služil način in sredstva, ktera

mu nihče ne sme in ne more vkrotiti, ker to je država srbska, država pravoslavna, katero je narod dragocenemu svojemu kralju naredil in izvojskoval.

Zadnje besede spet niso res; to ve vsakdo, ki ne bere le knjige „srbskog učenog društva“. Čim več simpatije smo gojili do srbskega naroda, tem huje čutimo take izjave srbskih narodnjakov. Obstoje srbske narodnosti, in če hočete — vere, bo dotlej v nevarnosti, dokler se srbsko duhovništvo ne povzdigne na stopnjo izobraženosti, na kateri stoji katoliško duhovstvo; ravno te više izobraženosti pri duhovščini pa ne mara „srbski narod“, t. j. zakupniki in glasonoše srbskega naroda, vedoči da potlej bi je ne mogli upotrebljati kakor policijski aparat za svoje namene, in ker bi jim bila velik trn v očeh, kakor je drugim, barbarским in pokvarjeno izlikanim narodom. Ako je imel srbski narod res toliko moči v sebi, da si je izvojeval kraljevino proti celemu turškemu carstvu, naj se ne boji onih par stotin rimokatolikov in njih hrama božjega, kakor se tudi trojedna Hrvatska ne boji mnogo v njej prebivajočih Srbinov in njihovih božjih hramov. H.

Domače novice.

(Pogreb mil. kneza in škofa dr. Jerneja Vidmarja) bil je večeraj v Kranji jako slovesen. Poleg brezštevlnega ljudstva vdeležilo se ga je iz raznih krajev 115 duhovnov, med njimi trije škofje: ljubljanski, ki so imeli sv. mašo in so sprevod vodili, lavantinski in sekovski; dalje prošt Jarec, korarji Premerstein, Zamejce, Jeran in Gogala, ki je pridigoval, iz Ljubljane, Bensa in Kafol iz Gorice, Šust in Škert iz Trsta, častna korarja Toman in dr. Klofutar, 10 dekanov, fajmošter Koman in katehet Legat iz Trsta itd. itd. Tudi g. deželni predsednik Winkler in deželni glavar grof Thurn, ljubljanski župan in več deželnih in državnih poslancev in nekaj usmiljenih sester se ga je vdeležilo. Cerkvena svečanost je trajala od devetih do poludne. Truplo ranjkega knezoškofa položili so v novo rakvo v sredi kapele na Kranjskem pokopališču. Štaeune so bile med sprevedom vse zaprte in požarna bramba skrbelo je za lep red. Trugo so nosili fajmoštri in kaplani, svetili pa so gg. dekani. R. I. P.

(Umrl) je č. g. Smole Janez, župnik v Gornjem Tuhinju, v Ljubljani v bolnišnici 21. t. m. R. I. P.

(Arhiv für Heimathkunde) je prišlo ravno kar na svitlo in sicer 14—16 pola. Kakor vselej je tudi v teh polah marsikaj zanimivega, zlasti o Kranji in Ljubljani, Višnji gori in Zatični. Prav priročen je „Register zum Urkunden- und Regestenbuch für Krain“.

(Posestnik Franc Čibašek iz Zbilj) pri Medvodah je v Ljubljani vtonil, ter bil pri sv. Lenartu v Sostrem najden. Zdravniško-sodnijska preiskava je pokazala, da je bil vzrok te nesreče neréd in boleznin v glavi. R. i. p.

Razne reči.

— Duhovske spremembe: V ljubljanski škofiji: Župnik v Trnovem je imenovan č. g. Janez Urbanček; župnik v Lešah je postal č. g. Janez Tavčar in č. g. Miha Lavtižar je prestavljen s Prečine v Selee.

V Lavantinski škofiji: Č. g. Jos. Toporišič se je št. Jurški fari na južni železnici odpovedal ter ostane v št. Lovrencu; č. g. Jan. Simonič je dobil faro sv. Križa v Terbonjah; č. g. A. Fišer, župnik v Svičini je zbolel ter se

podá v Gradeu v duh. bolnišnico; č. g. M. Dolinar, župn. v Slivnici, je 18. t. m. umrl. R. i. p. — Občni zbor deutscher Schulvereine-a v Lincu. — V nedeljo zvečer je pozdravil došle goste dr. Dürnberger, ter zajaval, da je nekdo hotel kaliti to veselo slavnost, vendar se tolaži z besedami pesnika, da solnčni vzhod se ne da zatemniti s škrlatastimi plašči in črnimi kutami. — Te besede so cikale na preč. škofa v Lincu, ki je v pastirskem listu do vernih, obsodil delovanje d. Schulvereina in njega škodljivo rogoviljenje razkril. Na binkoštni ponedeljek je bilo glavno zborovanje, in na prvih sedežih so bili častni gostje: Herbst, Bareuther, Sturm in drugi odlični nemški nacionali. Prvomestnik dr. Weitlof je v daljšem govoru povzdigoval društvo in samega sebe imenoval preroka, ker je l. l. povedal, da bode prihodkov 150.000 in za prihodnje leto je prerokoval 250.000 prihodkov. On pripoveduje, da je grajšček na Štajarskem dal 4000 gld. na spomin štajarske 600 letne slavnosti, in pripoveduje, da so delovanje „Schulvereina“ pohvalili deželni zbori v Gorenjem- in Dolenjem-Avstrijskem, na Štajarskem in Kranjskem (že dobro vemo, zakaj in kako.) On pravi, da nemški hrast ni v nevarnosti, da bi ga zatopila druga drevesca in grmiči, ki pod njem rastejo, marveč njegovim koreninam, ki se daleč raztezajo, odpeljuje se redilna moč, ki daje zopet vsemu drevesu življenje. — (No to tudi mi pravimo, nemštvo ni v nevarnosti, marveč le nekateri posamezni, ki se nemštva oklepajo, da bi se jim dobro godilo tu na zemlji — med Nemci — in bi tod veljali za posebno privelegirano pleme).

Po tem vvodnem govoru je poročal blagajnik dr. Rudolf Maresch. Udov je s 1. majem t. l. 63.088 mimo 40.735 lanskim dohodkov z darili vred 142.835.

Namestovalec prvomestniku profesor Kravs je prav obširno poročal v društveni delavnosti na severju. Iz tega tudi zvemo, da je Schulverein podpiral več judovskih šol na Českem. — Kar se pa tiče katoliškega verouka, on pravi, da so učenci sami mogli poučevati v verouku, ker v slovanskih krajih duhovniki niso hotli poučevati verouka v nemškem jeziku. Na treh šolah je vendar društvo preskrbelo nemško poučevanje nemškim otrokom. — To je vse, kar se je moglo zgoditi. — Potem se v svojem govorjenju zgubi v star Egipt, kjer so duhovni učili vede in učenosti, ter pokazali, kakor da zraste ljudstvo enega jezika, ene vere v mogočen in delaven narod. Na koncu svojega govora pa pravi, da so šole „deutsch. Schulvereina“ namenjene v prvi vrsti nemškim otrokom, da ne marajo za take učence ki bi prej hodili v slovenske šole, potem pa v one „deutscher Schulvereina“. To pravi, govornik, bi škodvalo nemškim otrokom. Šolsko vprašanje v jezikov namešanih krajih je postalo znamenje, na katerim se spozna duh in mišljenje (Gesinnungssache), današnji čas to tirja in nočemo se mu zoperstati. — Le prijenjati nikar — ostati na svojem mestu ali pri večini ali pri manjšini. Tako na priliko so govorili in drug drugemu pogum dajali. Pride pa za tem poročilo o južnih krajih in potem so bile volitve. Zastopano je bilo Česko s 533, Moravsko s 128, Nižje Avstrijsko s 281, Šlesko s 51, Primorje s 3, Gorenje Avstrijsko s 165, Solnograd z 12, Tirolsko s 116, Štajarsko s 67, Bukovina 35, Kranjsko s 12, Koroško s 14, društveno vodstvo s 23, skupaj 1210 glasovi. V društvenem odboru je 9 udov. V nadzorovalnem nasvetovalstvu 5 udov, med njimi tudi Schönerer, ki je prišel po ožji volitvi notri. Pet jih je bilo voljenih v razsodniho. Za prihodni občni zbor so bili imenovani: Reichenberg, Prag, Brün, Graz.

Poslano.

Kdorkoli je poznal iz bližega ranjcega prof. Seb. Žepiča, cenil ga je in imel ga je zakaj centi. Njegovo skromno bitje lepšalo je toliko poštenje, izpolnjevala je tolika ple-

menitost, da se o njem, če le o kom, more reči, da je bil tak, kakoršen mora biti človek. Najbolje so ga pa cenili in imeli zakaj centi njegovi učenci. Gotovo se vsak izmed njih rad in s hvaležnostjo spominja svojega učitelja, kateri je z očetovsko ljubeznijo skrbel za njegov napredek in od katerega je dobil toliko lepih in koristnih naukov. — Greh bi bil, ko bi učenci takemu učitelju ne pokazali hvaležnosti tudi onkraj groba, ko bi tisti, ki so ga iz bližega poznali, takemu človeku ne pokazali spoštovanja tudi po smrti, ko bi narod slovenski ne vrnil ljubezni svojemu sinu, ki mu je bil zvest celo svoje življenje, če tudi ni živel med njim, in ki mu je skrbno odgojal mladino, če tudi kratek čas, ali kako, to vedo najbolje tedanji njegovi učenci — greh bi bil, ko bi se mu ne postavil na grobu vsaj skromen spomenik.

Za to se je izmed profesorjev kr. gimnazije zagrebške osnoval odbor (direktor M. Divkovič in profesorji Stj. Kučak, Iv. Zupan, H. Badalič, A. Musič), ki bo pobiral prineske in skrbel, da se ranjkemu Žepiču postavi spomenik na zagrebškem groblju.

Kdor tedaj hoče kaj dati v ta plemeniti namen, naj izvoli poslati (po poštni nakaznici) svoj prinesek ravnateljstvu kr. gimnazije zagrebške ali kateremu od imenovanih odbornikov. Prineski se bodo oglašali v novinah.

V Zagrebu, dne 15. maja 1883.

Odbor za Žepičev spomenik.

Umrl so:

17. maja. Johana Planko, delavca hči 9 meseev, Tržaška cesta 39, trup.

18. maja. Feliks Pajsar, vrtnarjev sin, 3 leta, Petrova cesta 70, sušica. — Elizabet Lampič, tesarjeva žena 51 let, Florijanove ulice 13, sušica.

V bolnišnici:

17. maja. Jožef Jenčič, kočijaž, 71 let oslabljenje. 18. maja. Marija Tavčar, gostinja 72 let. — Jera Kastelic krojačeva žena, 40 let, pljuna tuberkuloza.

Dunajska borza.

21. maja.

Papirna renta po 100 gld.	78.60
Sreberna " " " "	79.15
Zlata " " " "	98.60
Državne srečke l. 1864 po 100 gld.	170.50
Kreditno srečke po 100 gld.	170.50
Rudolfove srečke po 10 gld.	18.75
Ces. cekini	5.66
Francoski napoleond.	9.51 ¹ / ₂
Nemška marka po 50 kr.	—58 ¹ / ₂

Potrdilo in zahvala.

Od dne 21. aprila pa do danes prejel sem za tukajšnje pogorelee še naslednje darove: Iz Dobovca 2 gl.; iz Kroke 7 gl. 40 kr.; iz Poloma 4 gl.; iz Sodražice 9 gl. 20 kr.; iz Šmarje 42 gl. in od prevzv. knezoškof. ordinarijata lepo zbirko 375 gl. 40 kr., za katere darove se v svojem ter v imenu pogorelcev najiskrenejše zahvaljujem. Bog bodi vsem obilen povračnik!

Matija Torkar, župnik.

Oglas naročnine.

Moja „Književna zgodovina slovenskega Štajerja“, posvečena o sedemdesetletnici dr. Miklošiču in obsegajoča str. 181 in VII v osmini dotiskana je, ter se po 1 gold. dobiva tako, da kdor jo po denarni nakaznici naroči, naj v ime poštnine priloži 5 novičev. Ako njih več pošlje denarje ob enem, pripošljejo se tudi knjige ob enem neplačavi poštnine ter naročniki poštnino razdelé med seboj. — Pole za naročnike pripošljejo se po mogočnosti vsem čitalnicam in narodnim društvom. — O novem letu se bo knjiga izročila knjigarnam, ter bo poskočila cena.

V Gradeu.

Ivan Macun, gimn. profesor.
Leonhartgasse 18.